

บทที่ 2

แนวความคิดพื้นฐานของเหตุบรรเทาโทษ

ในการพิจารณาพฤติการณ์ของจำเลยเพื่อกำหนดโทษนั้น นอกจากศาลจะได้พิจารณาถึงเหตุผลหย่อนผ่อนโทษต่างๆ มาทั้งหมดแล้ว และได้ลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษให้จนทุกกรณีแล้วก็ตาม หากปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยที่ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษ ศาลสามารถนำเหตุดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้นก็ได้

ดังนั้น ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวความคิดพื้นฐานของเหตุบรรเทาโทษและความเป็นมาของบทบัญญัติในเรื่องการลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในประเทศไทยตลอดจนเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องดังกล่าวนี้ด้วย

1. แนวความคิดพื้นฐานของการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษ

แนวความคิดเกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษเป็นวิวัฒนาการทางความคิดที่พัฒนามาจากหลักการเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดได้ รศยหลักการดังกล่าวนี้ได้ปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์เป็นเวลาช้านานแล้ว กล่าวคือ ในสมัยก่อนพระเจ้าจักรพรรดิเป็นผู้ทรงอำนาจในการลดโทษ รศยทรงคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดซึ่งได้แก่ สาเหตุแห่งการกระทำความผิด บุคคล สถานที่ เวลาและเหตุอื่น ๆ ของการกระทำความผิด ประกอบการไว้พระราชอาณาจักรลดโทษ แนวทางปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวนี้ได้ถูกยอมรับและเป็นที่แพร่หลายอย่างมากจนถึงขนาดที่ Pope Alexander III ได้ทรงนำแนวทางดังกล่าวมาปฏิบัติและทรงตราเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ละเอียดยิ่งขึ้น รศยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ นอกจากจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี อายุ ความสามารถ

เทศแล้ว ยังกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบการลดโทษแก่ผู้กระทำความคิดเพิ่มขึ้นอีกด้วย ต่อมา ในสมัยกลาง อิทธิพลของแนวความคิดดังกล่าวนี้ ได้มีการนำมาปฏิบัติใช้อย่างจริงจัง และแพร่หลายรอดยุคตราเป็นกฎหมายพระ (Common Law) ซึ่งบัญญัติถึงวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพิจารณาลดโทษไว้อย่างละเอียดชัดเจน และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้พัฒนามาเป็นแนวความคิดพื้นฐานของเรื่องเหตุบรรเทาโทษในปัจจุบัน¹

การนำเหตุบรรเทาโทษมาใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาลดโทษแก่ผู้กระทำความคิดนี้ ในชั้นแรกนานาประเทศเห็นว่า เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ปล่อยให้เหตุผลว่าการที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาลดโทษแก่ผู้กระทำความคิดแค่ไหนเพียงใด ย่อมอยู่ในดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ดี แนวความคิดเช่นนี้ได้เสื่อมคลายลง และในที่สุดหลักการเรื่องเหตุบรรเทาโทษได้ถูกนำมาบัญญัติไว้เป็นแนวทางในการช่วยประกอบดุลพินิจของศาล ในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความคิดได้อย่างเหมาะสมและยุติธรรมยิ่งขึ้น²

สำหรับประเทศไทยกฎหมายที่เกี่ยวกับการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษได้มีใช้กันมานานแล้ว โดยเป็นเพียงหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น แม้ว่าในตอนแรกจะไม่เรียกว่า "เหตุบรรเทาโทษ" ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ลักษณะของมาตรการที่บังคับใช้ย่อมถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

กฎหมายลักษณะโจร บทที่ 145 บัญญัติว่า "ชวนกันไปปล้น ปลัก แลมันไปด้วยก็ดี มันมิได้ไปด้วยก็ดี มันมาบอกแก่เข้าสินก็ดี ตระลาการก็ดี และมันไปนำเอาเพื่อนเอง ท่านว่าโจรนั้นมีบาหนัก ถ้ามันไปด้วยมันมาบอก โทษนั้นถึงตายควรรักษาให้ปรับไหม ถ้าโทษถึงตัดมือและให้ทวนด้วยหนังไม้หวาย ปรับไหมท่านว่าพึง

¹ Munroe Smith, The Development of European Law (New York: Columbia University Press, 1982), pp.191-207.

² Ibid., p. 210.

ยกโทษเสีย"³

กฎหมายลักษณะอาญาหลวง บทที่ 137 ๑๓บัญญัติห้ามขุนมนตรีผู้พิพากษาคดีราษฎรพิจารณาคดีโดยดองแท้ว่าควรลงโทษสถานใดโดยยุติธรรม อย่างไรก็ตามราษฎรได้รับความเดือดร้อน๑๓บัญญัติถึงลักษณะความชอบไว้ 5 ประการ ซึ่งถ้าผู้มีบาปเห็นใจความชอบข้อใดข้อหนึ่งจน 5 ประการนี้ มีโทษประการใด ๆ ให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบไว้ก่อน ถ้าโทษถึงตายนอกกว่าขอบพระเจ้านแผ่นดินก็ควรให้ทวนและริบราชบาทว์ ถ้าโทษริบราชบาทว์ และทวนก็ควรให้ปรับไหม ถ้าโทษถึงปรับไหมก็ควรให้ภาคทัณฑ์ไว้และทำนาให้ลดหย่อนโทษไว้ดังนี้ เพราะว่าผู้มีบาปเห็นใจนั้นมีคุณแก่แผ่นดิน"⁴

กฎหมายลักษณะขบถศึก มาตรา 3 ลงโทษรุนแรงแก่ผู้กระทำความผิดฐานขบถเพียง 3 สถาน คือ ริบราชบาทว์และฆ่า 7 ชั่วจักรริบราชบาทว์และฆ่าผู้กระทำความผิด ส่วนจักรมีให้เลี้ยงสืบไป และห้ามมิให้เอาบาปเห็นใจความชอบมาบุญโทษนั้น แม้กระนั้นก็ยังผ่อนผันแก่ผู้กระทำความผิดเป็นมหันต์โทษถึงตาย นอกจากที่กล่าวมานี้ผู้มีบาปเห็นใจความชอบอยู่ก็ให้เอามาบุญโทษก่อนเจดีย์ให้กรุณาครั้งหนึ่งก่อนตามโทษหนักและเบา⁵

ต่อมา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำแนวความคิดในเรื่องการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษมาบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 59 โดยมีคำว่า

"เมื่อใดความปรากฏ ว่ามีเหตุอันควรปรานีแก่ผู้กระทำความผิดไซ้ ถึงว่าศาลจะได้เพิ่มหรือลดกำหนดโทษตามความในมาตราอื่นของกฎหมายนี้แล้วก็ดี ศาลยังลดโทษฐานปรานีได้อีกครั้งหนึ่ง ไม่เกินกว่ากึ่งอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ

³ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2529), หน้า 275-276.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 280.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 287-288.

ที่เรียกว่าเหตุปรานีนั้น ท่านประสงค์ในเหตุเหล่านี้ คือ ผู้กระทำจริต
ไม่ปรกติก็ดี ผู้กระทำเป็นผู้มีคุณความดีมาก่อนก็ดี ผู้กระทำผิดเมื่อกระทำลงแล้ว
มันรู้สึกตัวกลัวผิดและได้พยายามแก้ไขทันทีที่มันทำนั้นก็ดี ผู้กระทำผิดมาลุแก่
โทษก่อนที่ความผิดของมันได้ปรากฏ ดังนี้ ผู้กระทำรับสารภาพให้ความสัจความรู้
ต่อศาล ให้เป็นประโยชน์ในทางพิจารณาคดีนั้นก็ดี และความชอบอย่างอื่น ๆ ซึ่ง
ศาลพิจารณาเห็นเป็นท่านองเดียวกับที่กล่าวมานี้ก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นเหตุอันควร
ปรานีแก่ผู้กระทำความผิดดุจกัน"

หลังจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราช
บัญญัติให้ชำระประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 แล้ว บทบัญญัติกฎหมายเรื่องเหตุ
บรรเทาโทษจึงถูกนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งมีผลใช้
บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 เป็นต้นมา โดยมีความว่า

"เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลด
โทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร
จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นก็ไว้"

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ ผู้กระทำผิดเป็นผู้รอดเขลาเบาปัญญา
ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายาม
บรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนี้ ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอัน
เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะท่านองเดียวกัน"

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 59
กับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 แล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติที่ได้แก้ไขใหม่ตาม
ประมวลกฎหมายอาญาได้แก้ไขเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย โดยแก้ไขเฉพาะวรรคสอง
เท่านั้น กล่าวคือ ได้แก้ไขโดยเปลี่ยนข้อความว่า "ผู้กระทำผิดจริตไม่ปรกติ" เป็น "ผู้
กระทำผิดเป็นผู้รอดเขลาเบาปัญญา" ทั้งนี้เพราะความจริงไม่ใช่เรื่องวิกลจริต
ซึ่งเป็นเหตุลดโทษได้อยู่แล้วตามนัยมาตรา 56 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายอาญา⁶

⁶ หยุด แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญาศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา
(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิ่งกลการพิมพ์, 2505), หน้า 318-320.

ส่วนข้อความอื่นคงบัญญัติไว้โดยมีสาระสำคัญไว้เช่นเดิม

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ได้ระบุกรณีที่ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษไว้หลายประการ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น⁷

ก. พฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด และ

ข. พฤติการณ์หลังการกระทำความผิด

พฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิดได้แก่ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นโรคจิตเวลาเบ้าปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน

พฤติการณ์ภายหลังการกระทำความผิด ได้แก่ กรณีที่ผู้กระทำความผิดรู้สึกผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน

จากหลักกฎหมายมาตรา 78 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยที่ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษ การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้* กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงให้อธิบายว่า

⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 316-319.

* เหตุผลของการบรรเทาโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายอาญาได้กำหนดเหตุบรรเทาโทษ (Circumstances attenuantes) ไว้อย่างกว้างขวาง รวมไปถึงเหตุบันดาลโทสะด้วย หรือในประเทศยุโรปอื่น ๆ เช่น ประเทศสวิส ประเทศสเปน ได้บัญญัติถึงเหตุบรรเทาโทษ (extenuating circumstances) ให้มีความหมายรวมถึงการลดโทษในทุกเหตุด้วย (รายละเอียดดู Pierre bouzat, Traite de droit penal et de criminologie, droit penal general, 2nd ed. (Paris: Librairie Dalloz, 1970, p.4645.

"... ความมุ่งหมายอันสำคัญของการบรรเทาโทษ การที่กฎหมายได้บัญญัติระวางโทษไว้อย่างกว้าง ย่อมเป็นการแสดงว่ากฎหมายอนุญาตให้ศาลใช้ดุลพินิจลดหย่อนโทษได้ตามเหตุเป็นเรื่อง ๆ ไป พร้อมกำหนดโทษให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดตามสมควร และการลงโทษจะต้องเป็นการสมด้วยความประสงค์ของการลงโทษให้แก่โทษกลับตัวเป็นคนดีกลับคืนสู่สังคมเช่นเดิม เพราะฉะนั้น ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจำเป็นต้องระลึกถึงความประสงค์เหล่านี้ด้วยเสมอ..."⁸

จากคำอธิบายของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ดังกล่าวนี้ สามารถจำแนกเหตุผลของการบัญญัติกฎหมายในเรื่องเหตุบรรเทาโทษได้ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 เพื่อความยุติธรรมเฉพาะบุคคล (Individual Justice)

เหตุผลประการแรก เนื่องมาจากลักษณะของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ นอกจากผู้กระทำความผิดจะมีความแตกต่างกันในด้านสภาพร่างกายและสภาพจิตใจแล้ว ผู้กระทำความผิดแต่ละคนยังกระทำความผิดลงไปด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย⁹ ดังนั้น การที่ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดโทษผู้กระทำความผิดนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงเหตุแห่งการกระทำความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด พฤติการณ์แวดล้อมแห่งคดีต่าง ๆ แล้ว ศาลยังต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิดแต่ละคนเป็นสำคัญ ulyศาลจะนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวมาประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล ทั้งนี้เพื่อศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดโทษแก่จำเลยได้อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล¹⁰

⁸ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, โรคดีอาญา (พระนคร: กาญจนพิมพ์ดีด, 2477), หน้า 150-152.

⁹ K.C.Davis. Discretionary justice (Louisiana: Edwards Bros, 1980), pp.5-7.

¹⁰ วิชา มหาคุณ, ศาลยุติธรรมและการพิพากษาคดี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536), หน้า 38-70.

1.2 เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด (Reformation Theory)

เมื่อศาลาชัดลพินิจกำหนดโทษได้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดแต่ละคนแล้ว การลงโทษในลักษณะดังกล่าวนี้จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีแก่ผู้กระทำความผิด ในด้านการพัฒนา หรือการปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมโดยปกติสุขได้

การลงโทษโดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ เป็นวิวัฒนาการทางความคิดมาจากการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution Theory) และเพื่อข่มขู่การกระทำความผิด (Deterrence Theory) กล่าวคือ ในสมัยโบราณ การลงโทษผู้กระทำความผิดมีขึ้นเพื่อแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงจำต้องทดแทนการกระทำความผิดด้วยการถูกลงโทษ และการลงโทษเพื่อทดแทนความผิดดังกล่าวนี้ มีลักษณะของการลงโทษที่คำนึงถึงจำนวนโทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่เท่านั้น เมื่อกาลเวลาผ่านไป วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อทดแทนการกระทำความผิดได้ผ่อนคลายลง และเลื่อนความนิยมไปมากที่สุดโดยมีความแนวความคิดที่ว่าควรลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อข่มขู่ และป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแทนที่ ซึ่งแนวความคิดของการลงโทษดังกล่าวนี้เป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดแล้ว บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษเช่นนี้ คนทั่วไปที่ได้รับทราบจะได้เกรงกลัวและไม่คิดหรือกล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นบ้าง ฉะนั้น การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามแนวความคิดเช่นนี้ จึงเป็นการลงโทษซึ่งมีลักษณะที่มองไปในอนาคตโดยการข่มขู่ด้วยโทษ กล่าวคือ การลงโทษโดยประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำความผิด และได้รับการลดโทษเกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และยังประสงค์ที่จะให้เป็นเยี่ยงอย่างเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นบ้าง¹¹ เมื่อการลงโทษตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ไม่สามารถบรรลุผลในการคุ้มครองให้ปลอดภัย

¹¹ อุททิศ แสนโรติก, กฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2523), หน้า 18-40.

อาชญากรรมได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดซึ่งถูกจำคุกออกมาแล้วไม่สามารถกลับ
ตนเป็นคนดี และใช้ชีวิตในสังคมได้แต่กลับกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก¹²

ต่อมา นักอาชญาวิทยาได้ศึกษาผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลซึ่งมี
บุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน วิทยามีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล
ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมได้ (Individual Change)
และความคิดดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งได้นำมาเป็นวัตถุประสงค์ใน
การลงโทษที่สามารถปรับปรุงและแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติ¹³

วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้น จะต้องมุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม
และจิตใจของผู้กระทำความผิด ให้ได้รับการพัฒนาพฤติกรรม และจิตใจจนสามารถ
กลับคืนเข้าสู่สังคมได้ พร้อมกับทำให้ผู้กระทำความผิดคิดยับยั้งที่จะกระทำความ
ผิดซ้ำขึ้นอีก ดังนั้น การลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด
จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมปลอดจากอาชญากรรมได้¹⁴

2. ความเป็นมาของบทบัญญัติในเรื่องการลดโทษเมื่อจำเลยสารภาพในประเทศไทย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีแนวความคิดที่จะ
ร่างกฎหมายอาญาขึ้นมาเสียใหม่ โดยให้มีแบบแผนที่ดีดังเช่นอารยประเทศทั่วไป

¹² สหชน รัตนไพจิตร, "ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะ
ประเทศไทยสมัยกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา," (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 150-158.

¹³ D.J.B.Hawkin, Punishment and Moral Responsibility
in theories of Punishment (New York: Stanley E. Grupp
1971), pp.16-31.

¹⁴ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา (กรุงเทพมหานคร: บริษัท
พิชการพิมพ์ จำกัด, 2523), หน้า 68.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากร่างกฎหมายลักษณะอาญาขึ้น ในครั้งนั้นได้มีการนำเอาวิธีการรับสารภาพเข้ามาพิจารณาในที่ประชุมร่างกฎหมายลักษณะอาญาด้วย ซึ่งการนำเอาวิธีการดังกล่าว เป็นเหตุให้กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้นไม่พอพระทัย ดังปรากฏในหนังสือเรื่องของเจ้าพระยามหิธรตอนหนึ่งว่า "ประมวลกฎหมายอาญานั้นแต่เดิมได้มอบให้กรรมการร่างกฎหมาย 6 คน กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงเป็นประธานเป็นผู้ทำแต่ยังตรวจไม่เสร็จ ครั้นปี ร.ศ. 123 (พ.ศ. 2477) ดร. ยอร์ช บาดูส์ หมอกฎหมายชาวฝรั่งเศสเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาในร่างกฎหมาย จึงโปรดเกล้า ตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้นอีกชุดหนึ่งประกอบด้วย ดร. ยอร์ช บาดูส์ เป็นประธานให้รับร่างเดิมที่กรรมการชุดแรกทำไว้มาตรวจชำระแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงทูลเกล้าถวายรัชกาลที่ 5 และทรงตั้งเสนาบดี 4 ท่าน ประกอบด้วยกรมหลวงดำรงราชานุภาพเป็นประธานร่วมกันตรวจชำระเป็นขั้นที่สุดอีกครั้งหนึ่ง เริ่มแต่ ร.ศ. 125 ครั้นถึง ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ตามเสด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปยุโรปจึงโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการผู้อื่นแทน..."¹⁵

การที่กรมหลวงราชบุรีฯ ตามเสด็จไปยุโรปเสียในครั้งนั้น เจ้าพระยามหิธรเล่าว่า เป็นเพราะไม่พอพระทัยในการร่างกฎหมายอาญาฉบับใหม่ที่ ดร. บาดูส์ร่างขึ้น และกรมหลวงดำรงราชานุภาพทรงเป็นประธานในการตรวจร่างกฎหมายดังกล่าว โดยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงทำให้เหตุผลว่า กฎหมายฉบับนี้ร่างขึ้นตามพระประสงค์ของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงเป็นนักปกครองจึงได้มีวิธีการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ เพื่อจะได้ลดโทษตามมาตรา 59 เพื่อให้คดีเสร็จไปจากการพิจารณาคดีโดยเร็ว ซึ่งกรมหลวงราชบุรีฯ ทรงเห็นว่า ไม่เป็น

¹⁵ เจ้าพระยามหิธร, เรื่องของเจ้าพระยามหิธร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิรินสาร, 2499), หน้า 75.

การยุติธรรมไม่ชอบด้วยหลักการที่นักนิติศาสตร์จะยอมรับได้ จึงทรงหลักไปเสีย เพราะไม่ต้องการจะรับผิดชอบกฎหมายฉบับนี้¹⁶

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงได้บัญญัติให้คำรับสารภาพเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาลโดยมีความว่า

"เมื่อใดความปรากฏ ว่ามีเหตุอันควรปรานีแก่ผู้กระทำผิดไซ้ ถึงว่าศาลจะได้เพิ่มหรือลดกำหนดโทษตามความในมาตราอื่นของกฎหมายนี้แล้วก็ดี ศาลยังลดโทษฐานปรานีได้อีกสดหนึ่ง ไม่เกินกว่ากึ่งอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ

ที่เรียกว่าเหตุอันควรปรานีนั้น ท่านประสงค์ในเหตุเหล่านี้คือ ผู้กระทำผิดไม่ปรกติก็ดี ผู้กระทำเป็นผู้มีคุณความดีมาแต่ก่อนก็ดี ผู้กระทำผิดเมื่อกระทำลงแล้ว มันรู้สึกตัวกลัวผิดและได้พยายามแก้ไขชดเชยที่มันทำนั้นก็ดี ผู้กระทำผิดมาลุแก่โทษก่อนที่ความผิดของมันได้ปรากฏ ดังนี้ ผู้กระทำผิดรับสารภาพให้ความ สำนึกความรู้ต่อศาล ให้เป็นประโยชน์ทางพิจารณาคดีนั้นก็ดี และความชอบอย่างอื่น ๆ ซึ่งศาลพิเคราะห์เห็นเป็นทานองเดียวกับที่กล่าวมานี้ก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นเหตุอันควรปรานีแก่ผู้กระทำผิดด้วยกัน" และเรียกเหตุดังกล่าวนี้ว่า "เหตุอันควรปรานี"

เมื่อกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 แล้ว บทบัญญัติกฎหมายเรื่องเหตุบรรเทาโทษจึงถูกนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 เป็นต้นมา โดยมีความว่า

"เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นก็ได้

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้รอดเวลาเบาปัญญาตก
อยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายาม
บรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาล
อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะท่านองเดียวกัน"

ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เหตุบรรเทาโทษอันเนื่องมาจาก
การให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาลนั้น กฎหมายบัญญัติ
ขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะจูงใจจำเลยให้รับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ และ
ศาลลดโทษให้แก่จำเลยถึงหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเสรีสันติจากการพิจารณาของศาล
โดยเร็วเท่านั้น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในสมัยพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่า สภาพบ้านเมืองของประเทศไทยในขณะ
นั้นอยู่ในภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงตามแบบประเทศตะวันตก และ
การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอันก่อให้เกิดความเจริญ
ก้าวหน้า ทั้งในทางด้านการปกครองวัฒนธรรมประเพณี และชีวิตความเป็นอยู่ของ
คนไทยในสมัยนั้นแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพเศรษฐกิจ
และสังคมเช่นเดียวกัน และจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมนี้เอง นับว่า
เป็นสาเหตุที่สำคัญของการก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นเป็นจำนวนมาก¹⁷ และตาม
สถานการณ์ของประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนั้น จำนวนเจ้าพนักงานในกระบวนการ
ยุติธรรมตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ จนกระทั่งชั้นศาลมีจำนวน
น้อย เมื่อเทียบกับปริมาณของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ประกอบกับงบประมาณของ
ประเทศมีไม่เพียงพอที่จะเพิ่มจำนวนเจ้าพนักงานดังกล่าว ฉะนั้น หากจำเลยไม่
รับสารภาพคดีทุกคดีก็ต้องยืดเยื้อออกไป คดีความก็จะล่าช้ามากยิ่งขึ้น และความ

¹⁷ สุพจน์ เจียมใจ, "การศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคมเศรษฐกิจของ
ไทยสมัยรัตนโกสินทร์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2527), หน้า 430-444.

ล่าช้าของคดีความนี้ก็ เป็นผลกระทบกระเทือนให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริง ย่อมเป็นที่น่าใจ แต่ศาลว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงแล้ว ก็เท่ากับว่าจำเลยได้มีส่วนช่วยในการพิจารณาตัดสินของศาล จึงสมควรได้รับการลดโทษให้แก่จำเลย¹⁹ ดังนั้น การที่กฎหมายบัญญัติว่าจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา หรือให้ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาตัดสินศาล จึงเป็นความจำเป็นของสภาพบ้านเมือง และภาวะเหตุการณ์ที่บังคับอยู่ในขณะนั้นจึงต้องบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวขึ้น

นอกจากเหตุผลของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังเห็นว่าการที่จำเลยให้การรับสารภาพว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดนั้น คำรับสารภาพของจำเลยเช่นนี้ ยังมีผลแสดงให้เห็นถึงการแสดงความรู้สำนึกผิดของจำเลยในการกระทำความผิด และรู้สึกเสียใจในผลของการกระทำความผิดนั้นด้วย ด้วยเหตุนี้จำเลยจึงพร้อมที่จะให้ความรู้ในข้อเท็จจริงแห่งคดีแก่ศาล อันจะมีผลถึงการได้รับการบรรเทาโทษ หรือได้รับการแก้ไขเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดีอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติขึ้นเพื่อช่วยให้ศาลาัชดุลพินิจกำหนดโทษให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล อดมุงที่จะปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม ส่วนเหตุบรรเทาโทษอันสืบเนื่องมาจากจำเลยรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ในชั้นพิจารณาตัดสินของศาลนั้น เป็นเหตุของจำเลยรับสารภาพ อดมุงจุดหมายให้คดีเสร็จสิ้นไปจากการพิจารณาตัดสินของศาลโดยเร็วเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการร่างบทบัญญัติกฎหมายในส่วนการรับสารภาพดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ผลของการร่างบทบัญญัติในส่วนของการรับสารภาพนี้ ไม่สอดคล้องเพียงพอในการนำมาบังคับใช้เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวนี้

¹⁹ ทรงศรี อัจจอรุณ, การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธินอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2526), หน้า 89-103.

ประเด็นดังกล่าวนี้ผู้เขียนจะได้ทำการพิจารณาในบทที่ 3 ต่อไป

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการก่อนการพิจารณาคดีในชั้นศาล จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนของการดำเนินคดีนั้นจะต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองมูลคดีอาญาในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาล โดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการก่อน กล่าวคือ ในกระบวนการยุติธรรมเป็นที่ยอมรับว่า ตำรวจคือหน่วยงานเบื้องต้นของความยุติธรรม การกลั่นกรองในชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหรือตำรวจนั้นถือว่าผ่านการสืบสวนมาแล้ว การสืบสวนของตำรวจนี้เป็นการรักษาความยุติธรรมโดยคัดเลือกผู้บริสุทธิ์ออกจากชายสงสัย และไม่ทำการจับกุมผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อนที่จะมีหลักฐานแสดงให้เห็นเป็นที่น่าเชื่ออย่างเพียงพอว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดจริง การกลั่นกรองในชั้นสอบสวนนี้ทำให้ผู้ที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือว่าบริสุทธิ์จะได้ไม่ต้องถูกดำเนินคดีต่อไป และในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือว่ากระทำความผิดจะถูกฟ้องเพื่อให้ศาลพิพากษาลงโทษ¹⁹ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 141²⁰ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ให้ความเห็นว่าการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวทำให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้กลั่นกรองเบื้องต้นว่าคดีมีหลักฐานพอฟ้องหรือไม่แล้ว จึงส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความ

¹⁹ วรจิต แสงสุก, "มาตรการกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาของศาล," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 1-3.

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 บัญญัติว่า "ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น"

เห็นใบป้าพนักงานอัยการวินิจฉัยสิ่งคดีหรือกลั่นกรองชั้นที่สองว่าคดีมีหลักฐานพอฟ้องหรือไม่เช่นเดียวกัน

ส่วนการกลั่นกรองของพนักงานอัยการจะเริ่มขึ้นเมื่อพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนและความเห็นการสั่งฟ้องหรือไม่มาให้แล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาว่า ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน หรือสั่งสอบสวนเพิ่มเติม ฯลฯ ดังนั้น การสั่งคดีของพนักงานอัยการจึงเป็นการกลั่นกรองสำนวนการสอบสวนโดยเฉพาะ วัตถุประสงค์ของพนักงานอัยการนี้เป็นการกรองผู้ถูกกล่าวหา เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและรักษาความสงบของสังคม²¹

แม้ว่าจะมีกระบวนการกลั่นกรองคดีอาญาถึงสองชั้น แต่ปรากฏผลของการกลั่นกรองยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ การสั่งฟ้องคดีอาญาเพิ่มขึ้นสูงส่งผลให้ปริมาณคดีในชั้นศาลเพิ่มขึ้นด้วย วัตถุประสงค์ของการกลั่นกรองของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการนี้ สืบเนื่องมาจากการสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการเหวี่ยงแหมากเกินไป วัตถุประสงค์หลักว่าถ้าสงสัยให้ฟ้องไว้ก่อน รวมทั้งความบกพร่องของสำนวนการสอบสวนอันเนื่องมาจากการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน, การทำบันทึกการจับกุมและบันทึกคำให้การของพยานซึ่งไม่ถูกต้องโดยไม่มี การแจ้งข้อหาก่อนสอบคำให้การผู้ต้องหา, การตั้งข้อหาฟุ่มเฟือยเกินไป พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ความบกพร่องของสำนวนการสอบสวนจึงเป็นเหตุให้การหาความเห็นและสิ่งคดีผิดพลาดได้²² และกระบวนการกลั่นกรองคดีของรัฐยังไม่ให้ความคุ้มครองผู้บริสุทธิ์อย่างเต็มที่ รวมทั้งการคุ้มครองถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนับได้ว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นในชั้นพิจารณาและปริมาณคดีดังกล่าวนี้เองมีผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลต่อไปอีกด้วย

²¹ สุจินต์ ทิมสุวรรณ, "งานกรมอัยการกับความสงบเรียบร้อยของสังคม," วารสารอัยการ 5 (สิงหาคม 2525): 10-12.

²² วรจิต แสงสุก, "มาตรการกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาของศาล," หน้า 30-36.

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการจำคุกจำเลยรับสารภาพตามนัยมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีวิธีการที่เรียกว่า การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) โดยมิขึ้นเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบริหารงานยุติธรรมของศาล ในการขจัดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาลเช่นเดียวกัน*

การต่อรองคำรับสารภาพ หมายถึง กระบวนการทางอาญาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในคดี โดยพนักงานอัยการจะเป็นผู้เสนอการทำความตกลงเจรจากับจำเลย หรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ โดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหา หรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา เช่น จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่เพื่อลดข้อหาจากความผิดอันมีลักษณะฉกรรจ์เป็นความผิดธรรมดา เป็นต้น²³

ขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพจะเริ่มโดยการเจรจาต่อรองกันระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลย หรือโดยผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองด้วยก็ได้ แต่บางมลรัฐก็ห้ามมิให้ผู้พิพากษาเข้ามามีส่วนร่วม

---

* ในปี 1971 ศาลสูงสหรัฐได้วางหลักเกี่ยวกับกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) ไว้ในคดี Santabello ว่ากระบวนการต่อรองคำรับสารภาพมีความจำเป็นและทำให้เกิดความพอใจในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ การต่อรองคำรับสารภาพเป็นการหลีกเลี่ยงการตั้งข้อหาที่หนักเกินกว่าข้อเท็จจริงสำหรับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังอยู่ก่อนมีการฟ้องร้องดำเนินคดีอันจะทำให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว (รายละเอียดดู Weston and Wells, Criminal justice introduction and guideline (St. Paul Minn : West Publishing, 1978), pp.236-238.

²³ Ibid., pp.239-240.

ในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพนี้²⁴

หลักการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพดังกล่าวนี้กระทำขึ้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคู่กรณี คือ อัยการจะเสนอประโยชน์บางสิ่งบางอย่างให้จำเลย เช่น การลดข้อหาให้จำเลย หรือการยกเลิกข้อหาบางข้อหา หรือให้ได้รับโทษเบาลงโดยสัญญาว่าจะยื่นคำร้องแถลงต่อศาลสนับสนุนให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีลงโทษจำเลยในสถานเบา เพื่อแลกเปลี่ยนกับคำรับสารภาพของจำเลย²⁵

เมื่อจำเลยยอมตกลงตามข้อเสนอของอัยการโดยทำการเจรจาตกลงกันแล้วจำเลยจะยอมรับสารภาพตามข้อหาใหม่ที่ตกลงกันดังกล่าว และบทคดีศาลซึ่งนั่งพิจารณาคดีจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามข้อหาที่ทำให้การรับสารภาพเสมอ หรือลงโทษในสถานเบาตามที่อัยการเสนอแนะต่อศาล²⁶

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นเป็นดุลพินิจของศาลโดยอิสระไม่จำเป็นต้องถูกผูกมัด หรือไม่ถูกบังคับให้ต้องผูกพันตามข้อตกลงระหว่างอัยการ กับจำเลยหรือทนายจำเลย*

ในกรณีที่ศาลซึ่งพิจารณาคดีเห็นชอบกับข้อเจรจาตกลงระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลยแล้วก็จะพิพากษาคดีนั้นโดยไม่มีการพิจารณาและคดีเป็นอันถึงที่สุดโดยไม่มีการอุทธรณ์ฎีกาต่อไปอีก²⁷

²⁴ Suzann R.Tomas Buckle and Leanand G.Buckle, Bargaining for Justice (New York : Proacger Publicpress , 1977), pp.421-425.

²⁵ Ibid., pp.425-426.

²⁶ Ibid., pp.428-430.

*ในบางมลรัฐเช่น ในรัฐแคนซัสและมิชิแกน การต่อรองเพื่อลดข้อหา นั้น กฎหมายจำกัดดุลพินิจของศาลในการลงโทษ

²⁷ Suzann R.Tomas Buckle and Leanand G.Buckle, Bargaining for Justice, p.430.

จะเห็นได้ว่า การต่อรองคำรับสารภาพเป็นกระบวนการที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนและเป็นกระบวนการที่ทำให้คดีเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่มีการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ อันเป็นการประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย บุคลากรเป็นต้น จึงก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีทุกฝ่าย ดังนั้น กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจึงได้ยอมรับว่าการต่อรองคำรับสารภาพเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงความมุ่งหมายของการรับสารภาพของจำเลย ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 และการต่อรองคำรับสารภาพตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า โดยหลักการแล้วแนวความคิดทั้ง 2 เรื่องมุ่งที่จะกำหนดวิธีการรับสารภาพ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบริหารงานยุติธรรมของศาลอันที่จะขจัดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลเหมือนกัน แต่หากพิจารณาในด้านการบังคับใช้แล้ว จะพบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วิธีการรับสารภาพของไทยเป็นวิธีการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ เพื่อมุ่งหวังจะได้รับการลดโทษจากศาล ส่วนหลักการต่อรองคำรับสารภาพเป็นการเจรจาตกลงในการแลกเปลี่ยนข้อหาความผิดที่เบาลง ซึ่งในบทต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของศาลในการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของศาลดังกล่าวต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

* การพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ คือ การสืบพยานหลักฐานทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยและศาลพิจารณาพิพากษาตามรูปคดี